

Finansijska pismenost i formiranje cijena

Branka Vuksanović

15. i 16. oktobar 2019. godine

MAPIRANJE I RAZVOJ
KULTURNIH I KREATIVNIH
INDUSTRIJA
U CRNOJ GORI

Obuka realizovana u sklopu projekta „Mapiranje i razvoj kulturnih i kreativnih industrija u Crnoj Gori“ koji je podržan od strane Međunarodnog fonda za kulturnu raznolikost UNESCO.

PROJEKAT UNESCOA U SARADNJI SA IPER-OM PODGORICA-KULTURNE I
KREATIVNE INDUSTRIJE

Tema 1 dan: Finansijska pismenost

► **Predavač:**

Branka Vuksanović, dipl. ecc i ovl. revizorka

oktobar, 2019.godina

Pojam finansija

- ▶ **Finansije kao najstarija disciplina ekonomije i postojaće dok postoji novac;**
- ▶ **Finansijska pismenost je sposobnost, znanje i vještina za bolje upravljanje novcem**
- ▶ **Finansijska inteligencija je lična sposobnost zarađivanja novca, štednje, potrošnje, zaduživanja i upravljanja gotovinom**

ULOGA I ZNAČAJ FINANSIJA

- **Ekonomiji države za ekonomske parametre**
- **Održivost poslovanja preduzeća**
- **Vlasnicima za profit**
- **Budžetu za utvrđivanje poreza**
- **Ostalim korisnicima za donošenje odluka: investitorima, bankama, zaposlenima, vladinim agencijama, opštini, dobavljačima, kupcima i javnosti.**

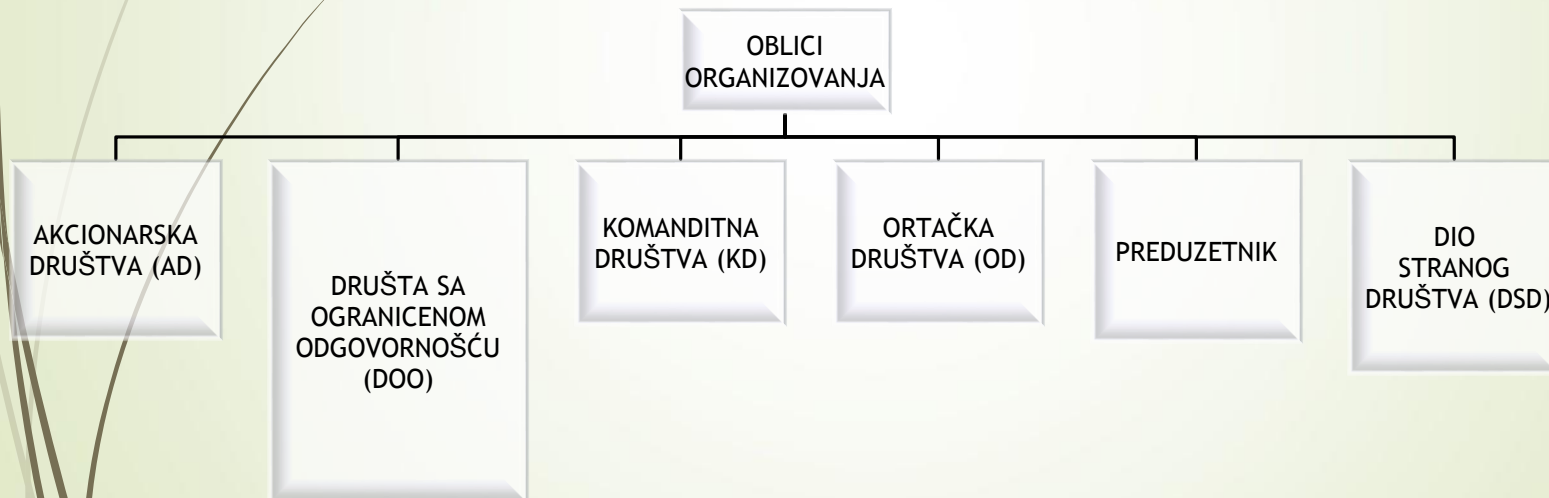
PRETPOSTAVKE I PRINCIPI

Postojanje ekonomske cjeline i poslovnog oblika kao što su:

- 1. Firma u inokosnom vlasništvu, partnerstvo i korporacija;**
- 2. Stabilnost uslova poslovanja;**

VRSTE OBLIKA ORGANIZOVANJA

Zakon o privrednim društvima

PROPISI

- ▶ **INTERNACIONALNI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI (MRS I MSFI)**
- ▶ **LOKALNI ZAKONI**
- ▶ **PRAVILA I POLITIKA FIRME -Pravilnik o finansijskom poslovanju**

FINANSIJSKI POJMOVI

- **Imovina:**
- **Nematerijalna imovina (licence, koncesije, franšize)**
- **Materijalna imovina (zemljište, građ. objekti, oprema)**
- **Dugoročni finansijski plasmani (učešće u kapitalu, HOV, dati zajmovi)**
- **Stalna imovina namijenjena prodaji**

FINANSIJSKI POJMOVI

- **Obrtna sredstva:**
- **Zalihe (materijal, gotovi proizvodi i roba)**
- **Potraživanja (kupci, zaposleni, ostali)**
- **Gotovina (žiro-računi, biznis kartica i blagajna)**
- **Porez na dodatu vrijednost (pdv kredit) i AVR**

FINANSIJSKI POJMOVI

➤ KAPITAL:

- Osnovni kapital
- Rezerve
- Neraspoređena dobit
- Akumulirani gubitak

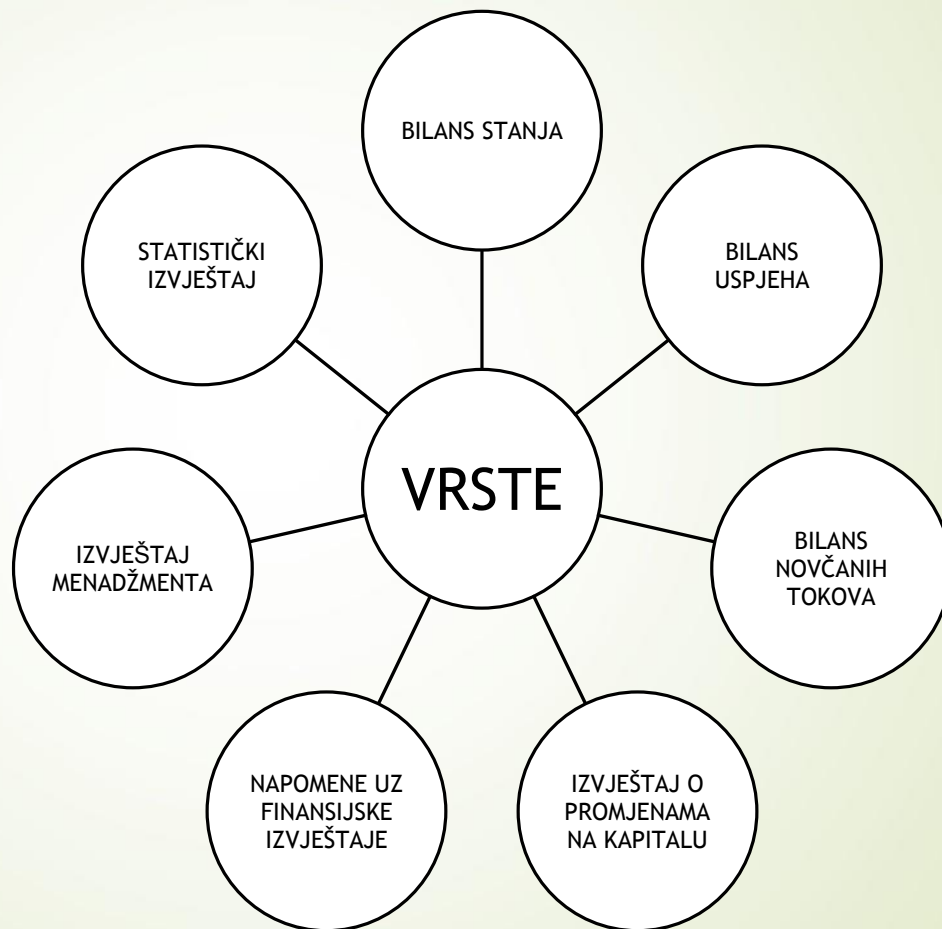
FINANSIJSKI POJMOVI

► **OBAVEZE:**

- Dugoročna rezerviranja (sudski sporovi, otpremnine, likvidacija i sl.)
- Dugoročni krediti, lizing i zajmovi,
- Kratkoročni krediti, obaveze prema dobavljačima, obaveze za zarade, obaveze za pdv, porez na dobit)

VRSTE FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

- ▶ **BILANS STANJA**
- ▶ **BILANS USPJEHA**
- ▶ **BILANS NOVČANIH TOKOVA**
- ▶ **IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU**
- ▶ **NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE**
- ▶ **STATISTIČKI IZVJEŠTAJI.**
- ▶ **IZVJEŠTAJ MENADZMENTA**

BILANS STANJA

- **Pokazuje finansijski položaj
(struktura, likvidnost)**
- 1. **Imovina (stalna i obrtna sredstva)**
- 2. **Obaveze (dugoročne i kratkoročne)**
- 3. **Kapital (vlastiti i ostali)**
- 4. **Osnovna formula vrijednosti kapitala:**

Kapital (neto imovina) = imovina - obaveze

OBRAZAC BILANSA STANJA, STRANA 1

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI /BILANS STANJA/

Popunjava pravno lice:	
Matični broj: XXXXXXXXX	Šifra djelatnosti:
Popunjava:	

Naziv: XXXXXXXXXXXXX DOO
Sjedište: PODGORICA

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI /BILANS STANJA/

na dan 31.12.2014 godine

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena broj	- u EUR - Iznos	
				Teuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
	AKTIVA				
00(dio)	A. NEUPLACENI UPISANI KAPITAL	001			
	B. STALNA IMOVINA (003+004+005+009)	002			
012	I. GOODWILL	003			
01 bez 012	II. NEMATERIJALNA ULAGANJA	004			
	III. NEKRETNINE POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (006+007+008)	005			
020, 022, 023, 026, 027(dio), 028(dio), 029	1. Nekretnine postrojenja i oprema	006			
024, 027(dio), 028(dio)	2. Investicione nekretnine	007			
021, 025, 027(dio), 028(dio)	3. Biološka sredstva	008			
	IV. DUGOROCNI FINANSIJSKI PLASMANI (010+011+012)	009			
030, 031(dio), 032(dio), 039(dio)	1. Učešće u kapitalu	010			
031(dio), 032(dio)	2. Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća	011			
032(dio), 033 do 038, 039(dio)	3. Ostali dugoročni finansijski plasmani	012			
288	C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	013			
04	D. STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	014			
	E. OBRтна SREDSTVA (016+017)	015			
10 do 13, 15	I. ZALIHЕ	016			
	II. KRATKOROCNA POTRAŽIVANJA PLASMANI I GOTOVINA (018 do 022)	017			
20, 21, 22 osim 223	1. Potraživanja	018			
223	2. Potraživanja za više plaćen porez na dobit	019			
23 minus 237	3. Kratkoročni finansijski plasmani	020			
24	4. Gotovinski ekvivalenti i gotovina	021			
27 i 28 osim 288	5. Porez na dodatu vrijednost i AVR	022			
	F. UKUPNA AKTIVA (001+002+013+014+015)	023			

OBRAZAC BILANSA STANJA, STRANA DVA

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena broj	Iznos	
				Tokuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
	PASIVA				
	A. KAPITAL (102 do 109)	101			
30	I. OSNOVNI KAPITAL	102			
21	II. NEUPLAĆENI LIPIŠANI KAPITAL	103			
32	III. REZERVE	104			
330, 331, 333	IV. POZITIVNE REVALORIZACIONE REZERVE I NEREALIZOVANI DOBITI PO OSNOVU FINANSIJSKIH SREDSTAVA RASPOLOŽIVIH ZA PRODAJU	105			
332 i 334	V. NEGATIVNE REVALORIZACIONE REZERVE I NEREALIZOVANI GUBICI PO OSNOVU FINANSIJSKIH SREDSTAVA RASPOLOŽIVIH ZA PRODAJU	106			
34	VI. NERASPOREĐENA DOBIT	107			
35	VII. GUBITAK	108			
237	VIII. OTKUPLJENE SOPSTVENE AKCIJE I OTKUPLJENI SOPSTVENI UDIJELI	109			
	B. DUGOROCNA REZERVISANJA I DUGOROCNE OBAVEZE (111+112)	110			
40(dia)	I. DUGOROCNA REZERVISANJA	111			
41	II. DUGOROCNE OBAVEZE (113+114)	112			
414, 415	1. Dugoročni krediti	113			
41 bez 414, 415	2. Ostale dugoročne obaveze	114			
496	C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	115			
	D. KRATKOROCNA REZERVISANJA I KRATKOROCNE OBAVEZE (117+124)	116			
	I. KRATKOROCNE OBAVEZE (118 do 123)	117			
42 osim 427	1. Kratkoročne finansijske obaveze	118			
427	2. Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	119			
43 i 44	3. Obaveze iz poslovanja	120			
45, 46 i 48 osim 498	4. Ostale kratkoročne obaveze i PVR	121			
47, 48 osim 481	5. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	122			
481	6. Obaveze po osnovu poreza na dobit	123			
40(e)ia)	II. KRATKOROCNA REZERVISANJA	124			
	E. UKUPNA PASIVA (101+110+115+116)	125			

Obrazac je uskladen sa članom 3. Zakona o računovodstvu i reviziji ("Sl. list CG" br. 80/06) i IV Direktivom EU.

II. _____ Lice odgovorno za sastavljanje
 Datum _____ finansijskog iskaza M.P. _____
 Odgovorno lice

BILANS USPJEHA

➤ **Izveštaj o dobiti i gubitku:**

1. **Prihodi (poslovni, finansijski i ostali)**
2. **Rashodi (poslovni, finansijski i ostali)**

➤ **Rezultat**
dobit ili
gubitak

OBRAZAC BILANSA USPJEHA

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU /BILANS USPJEHA/

Popunjava pravno lice:		
Matični broj: XXXXXXXX	Šifra djelatnosti:	
Popunjava:		
Naziv: XXXXXXXX DOO		
Sjedište: PODGORICA		

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU /BILANS USPJEHA/ u periodu od 01.01.2013 do 31.12.2014 godine

Grupa računa, račun	POZICIJA	Račni broj	Napomena broj	I z n o s	
				Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
	I. POSLOVNI PRIHODI (202 do 206)	201			
60 i 61	1. Prihodi od prodaje	202			
62	2. Prihodi od aktiviranja ucinaka i roba	203			
630	3. Povećanje vrijednosti zalihna ucinaka	204			
631	4. Smanjenje vrijednosti zalihna ucinaka	205			
64 i 65	5. Ostali poslovni prihodi	206			
	I. POSLOVNI RASHODI (208 do 212)	207			
50	1. Maltama vrijednost prodane robe	208			
51	2. Troškovi materijala	209			
52	3. Troškovi zamrza, naknada zarada i ostali izni rashodi	210			
54	4. Troškovi amortizacije i rezervisanje	211			
53 i 55	5. Ostali poslovni rashodi	212			
	A. POSLOVNI REZULTAT (201-207)	213			
66	I. FINANSIJSKI PRIHODI	214			
56	II. FINANSIJSKI RASHODI	215			
	B. FINANSIJSKI REZULTAT (214-215)	216			
67, 68, 69 i 692	I. OSTALI PRIHODI:	217			
57, 58, 59 i 592	II. OSTALI RASHODI	218			
	C. REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI (217-218)	219			
	D. REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA (213+216+219)	220			
600-590	E. NETO REZULTAT POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	221			
	F. REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA (220+221)	222			
	G. DRUGE STAVKE REZULTATA /POVEZANE SA KAPITALOM/ (224 do 228)	223			
	1. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	224			
	2. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalnih ulaganja	225			
	3. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu učešća u kapitalu pridruženih društava	226			
	4. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu aktuarskih običaja (ili gubitaka) u vezi sa životnim osiguranjem i penzionim naknadama	227			
	5. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hodžinga tolova gubitane	228			
	H. PORESKI RASHOD PERIODA (230+231)	229			
721	1. Tekući porez na dobit	230			
722	2. Odloženi poreški rashodi ili prihodi perioda	231			
	I. NETO REZULTAT (222+223-229)	232			
	J. ZARADA PO AKCIJI				
	1. Osnovna zarada po akciji	233			
	2. Umanjena (razvijena) zarada po akciji	234			

Obrazac je usklađen sa članom 3. Zakona o računovodstvu i reviziji ("Sl. list CG" br. 80/08) i Direktivom EU.

L. _____
Dane _____

Lice odgovorno za sastavljanje
finansijskog iskaza

M.P.

Odgovorno lice

Finansijsko poslovanje

- **Finansijsko planiranje**
 - **Odnos prihoda i troškova**
 - **Izvori finansiranja**
 - **Vještine za pristup finansiranju poslovanja**
 - **E-finansije i elektronska komunikacija**
-

BILANS NOVČANIH TOKOVA

- **Pokazuje mogućnost da firma ostvaruje novac i korišćenje novca kroz:**
- **poslovne,**
- **finansijske i**
- **investicione aktivnosti.**

VJEŽBE

- ▶ **ČITANJE FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA (PRAKTIČNI PRIMJERI)**
- ▶ **ANALIZA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA I MEĐUSOBNI UTICAJI**

Hvala na pažnji..

PITANJA...

PROJEKAT UNESCOA U SARADNJI SA IPER-OM PODGORICA-KULTURNE I
KREATIVNE INDUSTRIJE

Tema 2 dan: Formiranje cijena

► **Predavač:**

Branka Vuksanović, dipl. ecc i ovl. revizorka

oktobar, 2019.godina

Prije formiranja cijena

- ▶ **Definisati ciljeve poslovanja;**
- ▶ **Ciljna grupa i pozicija preduzeća u odnosu na konkurenciju**
- ▶ **Interni uticaji**
- ▶ **Eksterni uticaji**

CIJENA

- **Cijena kao novčani izraz vrijednosti robe i usluga na tržištu**
- **Posredstvom cijene preduzeće mjeri prihod, tržišno učešće i profitabilnost**
- **Cijena mora postati dio strategije ne samo marketinga nego i preduzeća**

Metode formiranja cijena

U praksi se najčešće primjenjuju 3 metode:

- 1. Troškovi plus (cijena pokriva ukupne troškove i doprinosi dobiti);**
- 2. Tržišna cijena (utvrđivanje cijene prema tome što će proći na tržištu)**
- 3. Komparativna (upoređivanje kvaliteta i drugih osobina sa konkurencijom);**

Cjenovne strategije

- ▶ **Penetraciona cijena (niska cijena/visok kvalitet, ulazak na novo tržište, npr:prehrambena industrija, kućna hemija i sl.)**
- ▶ **Kajmak cijena (visoka cijena/mala količina, proizvodi sa kratkim životnim rokom, npr: nakit, digitalna tehnologija i sl.)**
- ▶ **Psihološko formiranje cijena (uticaj na kupčev stav o kupovini, npr: cijena od 19,99 eura)**
- ▶ **Cijena=Vrijednost (visoka cijena/visok kvalitet, npr:automobilska industrija)**
- ▶ **Formiranje cijena na tenderu (ugovori sa javnim kompanijama i vladinim institucijama)**
- ▶ **Cjenovna diskriminacija (različita cijena za različita tržišta, svjetski brendovi)**
- ▶ **Životni ciklus proizvoda**
- ▶ **Predatorske cijene (svjesno niža cijena ili čak besplatni proizvodi, da bi se obehrabrio ulazak konkurencije, npr:microsoft)**
- ▶ **Cijena za pojedinačne proizvode (uslovna prodaja proizvoda zajedno, rasprodaje, cjenovne akcije)**
- ▶ **Marginalna cijena koštanja (npr: tranposrt, visoki fiksni troškovi).**

Pogodba kao način formiranja cijene:

- **Osiromašena kupovna moć**
- **Zemlje čije kulture poznaju ovaj oblik formiranja cijene**

Upravljanje promjenom cijene

- **Smanjenje cijena (stimulacija prodaje, opadanje tržišnog učešća)**
- **Opasnost usled smanjenja (percepcija niskog kvaliteta, smanjenje tržišnog učešća)**
- **Povećanje cijena (veća dobit, povećana tražnja za proizvodima)**

Reakcije potrošača na promjenu cijene

- **Potrošači ne interpretiraju ispravno promjenu cijene:**
- Npr: pad cijena-preduzeće u problemu
- Npr: rast cijena-rast imidža

VJEŽBE

- **Praktični primjeri formiranja cijena**
- **U proizvodnji**
- **U trgovini**
- **Kod usluga**

Hvala na pažnji..

PITANJA...

